

Nyelvtudományi konferenciát rendez az Akadémia Szegeden

A Magyar Tudományos Akadémia a jövő évben külföldiek részvételével 22 tudományos tanácskozást rendez.

A tervek szerint a budapesti tanácskozáson kívül Balatonalmádiban a latin feliratok olvasásának, értelmezésének, történeti értékelésének módszertanáról tanácskoznak. Júniusban Keszthelyen a mezőgazdasággal kapcsolatos gazdasági döntések és tervezés problémáiról rendeznek szemináriumot. Júliusban Debrecenben magspektroszkópiai konferencia lesz.

Szeptemberben a sort a *tihami kollokvium* nyitja meg, amelyen a matematikai nyelvészet és gépi fordítás eddig elért eredményeit összegezik és a kutatás további irányait jelölik ki. Szegeden *nyelvtudományi konferencia* lesz. Mátrafüreden a szilárdtestek mágneses tulajdonságairól tanácskoznak a magyar és külföldi tudósok.

Októberben *Balatonvilágoson* a szocialista gazdaságirányítás módszereinek tökéletesítéséről tanácskoznak.

Kiállítás

— hiányosságokkal

A szegedi egyetemi napok iskolai eseményeinek sorában a tegnapi délután 4 órára jelzett program volt: fotókiállítás megnyitása a Petőfi Sándor kollégiumban. Alighanem ez minden, amit a tájékozatlan érdeklődővel közöltek a kiállítás szervezői. A jelzett helyen ugyanis semmi féle, a kiállítás alkotói, vagy jellegét, közlő plakát, vagy útmutató nem volt. S mivel a jelzett időben pedig megnyitó — és az előbbi hiányosságok miatt látogató — sem lévén, kíváncsián nézgettem az emeleti társalgóban felakasztott képeket, amelyek úgyszólván nem árultak el sokkal többet; hiányzott az alkotók neve és a képek címe.

A kiállítás anyaga — mint később megtudtam és mint a képekről azért következtetni lehetett — a szovjet ifjúság életének eseményei örökölt meg. A riportképek, a munka, a sport és a szórakozás perceit ragadták meg.

Még egy észrevétel: nem lehetne alkalmasabb helyiséget találni — főleg a látogatók szempontjából — az

egyetemi napok és egyéb események központi kiállításainak? Egy kollégium szervezettel is zárt, adminisztrációs rendje nem mindenben kedvez a kiállítások elérhetőségének és népszerűségének.

J. A.

Mezőgazdasági szakfilmek a tv-ben

Hat év óta minden ősszel újra jelentkezik a Magyar Televízió népszerű mezőgazdasági szakfilmsorozatával. Az idén a televízió által készített nyolc film az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésével összefüggő feladatokról, tudnivalókról szól. Főleg a termelőszövetkezetek dolgozói, vezetői kapnak hasznos segítséget ahhoz, hogyan alakítsák gazdálkodásuk rendjét, belső szervezetét életük 1968-tól.

A sorozat első szakfilmjét november 26-án, vasárnap 16 órakor mutatják be.

Film készül Dózsa Györgyről

Új elsőfilmesek

Jancsó Miklós munkában

Filmtervek az új évre

A Tízezer nap alkotóhármasa, Kósa Ferenc, Csóri Sándor, Sára Sándor új filmjének előkészítésén dolgozik: az *Itélet* Dózsa György alakját formálja meg, s az 1514-es parasztháború emberi-társadalmi problémáival foglalkozik. *Csend és kiáltás* a címe Jancsó Miklós készülő filmjének. Forgatókönyvét *Kiáltás* című elbeszélésből *Hernádi Gyula* írta. A *Csend és kiáltás* kiűző felvételeit Kun-szentmiklóson forgatják, főbb szereplői *Törőcsik Mari*, *Drahota Andrea*, *Latino-vits Zoltán*, *Kozák András* és *Bujtor István*.

Egy tragikus szerelem történetét írta meg *Galam-bos Lajos Görögök* című forgatókönyvében. A filmet *Makk Károly* rendezi. Megtörtént eseményt dolgoz fel a *Csirkék az országúton*. *Becső Péter* ebben a filmjében két fiatalember és egy lány drámai sorsát, ezeknek a sorsoknak társadalmi összefüggéseit világítja meg. A *Két karácsony* közt tragikus sorsú szerelmespárja a mai falu előítéleteivel veszi fel a harcot. A forgatókönyv írja *Csik Gyula*. Rendező *Szemes Mihály*.

Több elsőfilmes debütál 1968-ban. *Mészáros Márta* írta és rendezte *Az eltávozott nap* című társadalmi drámát. Témája, hogy egy mai fiatal lány szülei után kutat. A főszerepet — az Ünneppapok sikeres enizód-alkatása után — a népszerű táncdalénekesnő, *Kovács Kati* játssza. Ungvácsk szerzői film a kitűnő operatőr, *Sára Sándor* *Feldobott kő* című készülő alkotása,

Legelső — neve szerint ismert — hazai harangöntőnk 1240-ben a Pest városában élő Henrik mester volt. Szőlőket bérelt a mai Gellérthegy 'ankáin. nyos

Buda vára 700 év előtti építői közt sejtik Villard de Honnecourt-t, a nagy francia gótikus építész. Feltételezik, hogy a budai Mátyás-templom első tervét — az 1240-es években — ő készítette. Magának a budai várnak egyik építője *Walter ispán*, budai és komáromi várkapitány volt az 1260-as években. A Duna, s a budai vár. Vár déli végén, az Anjouk által épített királyi palotát bizo-

Az első harangöntő és az első horgász

Kövének ter nürnbergi építész készítette el. 1413-ban ezer rajnai aranyat kapott a művéért. Legrégibbi — név szerint ismert — ágyúöntőnk alighanem Konrad mester, királyi „machinator” volt; Nagy Lajos egy visegrádi kőházal jutalmazta munkáját. Első papírmalmunk, s első löporörv malmos meghajtású szivattyú volt — a tozó „fégyvergő-ral” együtt a mai Lukács-fürdő környékén a XV. század második felében kákat fogjon.

Minden a taggyűlésen kezdődik

Feljegyzések a XI. Autójavító Vállalat pártszervezetében

Most megint mindenki a kommunistákra, a pártszervezetekre néz: hogyan gondolták azt a mechanizmust? Átdátjók a kezdeményezést a közgazdászoknak, a számokkal vitatkozó főkönyvelőknek, igazgatóknak? A politikán kívül esik majd a gazdaság? És egyáltalán hogy lesz ez: kezdeményezés, javaslatétel, ellenőrzés, amit eddig gyakoroltatok? De kérdeznek mást is és másként is. Maguk a kommunisták is latolgatják, hogyan kell majd akkor dolgozni a pártszervezetnek? Nagyobb önállóság, nagyobb kockázat, nagyobb felelősség... — hogyan lehet majd ezt elosztani?

A kérdések csomagját a XI. Autójavító Vállalatnál bontottuk fel. Itt-ott átfogalmaztunk kérdéseket, mert mi is indokolná, hogy külön lapon emlegessük a „számok”, a termelés embereit és a pártszervezetek tagjait, vezetőit. S ki hinné, hogy a politika meg a gazdaság bármikor is elválhatna egymástól?

1

— Eppen az ellenkezőjéről van szó — kezdi *Sarnyai Vencel* igazgató. — *Sose tudtuk nélkülözni az együttműködést, de a jövőben ennek még tartalmasabbnak és hatékonyabbnak kell lenni.*

— Tulajdonképpen már most is ezt gyakoroljuk. Nálunk minden a párttaggyűlésen kezdődik...

Hivatásom tiltja a túlzott hiszékenységet, rá-rá-kérdeztem hát, miminden kezdődött a kommunisták tanácskozásán.

— Legutóbb a munkaidő-csökkentés lehetőségeinek megteremtéséről vitatkoztunk. A törszt úgy ítélt meg az eddigi munkaeredményeink alapján, hogy a mi üzemünk alkalmas lenne ennek az útját-módját kikísérletezni, s a párttaggyűlés fordultunk: „Mondjátok el, mit gondoltok!” *Javaslatokkal és felajánlásokkal választak.* De másnap már pártönkívliek is benyújtották kezdeményezéseiket ennek hatására. *Munkaszervezési ötletek, egyéni és brigádvállalások tömegét adta össze a munkásgárda.*

Itt valóban meghonosodott az a szokás, hogy amikor valahol akadózik a termelési gépezet, panasza van a minőségre vagy a munkafegyelmre, a gazdasági vezetők a pártszervezethez fordulnak.

— *S ha az ilyen gondokat taggyűlésen megbeszéljük — mondja igazolásul az igazgató —, másnap már érezni lehet a változást, a fordulatot.* Egyszer több reklamációt kaptunk a fényező keze alól kikerült karosszériák miatt. Két kommunista, Ju-

hasz Mátyás meg *Fodor Gyula* másnap már elére állt a minőségi mozgalomnak. Jobb szerszámokat kértek, megkapták — s kilábalunk a gondból.

— Itt sose volt olyan „munkamegosztás”, hogy tiéd a politika, enyém a gazdaság: minden vezetőknek politikusként kell lenni. S ha az alapszervezet, a pártvezetőség több tagja szakmailag is otthonos, még az elkülönítés gondolata sem merülhet fel.

Úgy szokták ezt mondani: *partnerek.* S ilyen szempontból igen erős az itteni pártvezetőség.

2

De már megint oda kanyarodtunk, hogy az igazgató kér... és a pártszervezet... stb. *Van ennek az éremnek másik oldala is.*

— Van, természetesen. Amikor a párttagok mennek az igazgatóhoz. De a képlet ugyanaz: megbeszélés, majd egyetértő döntés.

No és a vita? *Sose támad gondolati nézeteltérés?*

— Dehogynem! De hány-szor! És éppen a vitában jutunk egyetértésre. S hogy a politika meg a gazdaság mennyire párhuzamos, arra talán példa lehet, hogy a pártvezetőség is nagyon sokszor éppen termelési kérdésekben tesz javaslatot vagy kezdeményez. Ezeknek a kezdeményezéseknek nagyon erős a kisugárzásuk a munkára, az emberek hangulatára, munkakedvére. Kölcsönös dolog ez.

Hogy mennyire igaz, csak egyetlen példát hoznék fel. A vállalat vezetősége több előadásban valóságos üzemi tanfolyamon ismertette a műszaki gárdával a gazdasági reform alapelveit, követelményeit, céljait. *Hamarosan az egész párttagság igényelte, hogy ők is részt vehessenek ilyen tanfolyamon.* Hét előadást hallgatnak meg, s valamelyest ebből ered, hogy az üzem kollektívája ma már elég tájékozott arról, ami 1968-ban kezdődik, s tudatosan vállalja és várja az új szeleket, máris ehhez igazítja a munka vitorláit.

— A mi párttagságunk nagyon igényes az informáltságra. Szeretnek az elvtársak tájékozottak lenni, hogy másokat is tájékoztathassanak. Ez az igény diktálta azt a spontán kezdeményezést is, hogy megszervezzük a „mechanizmus-tanfolyamot”.

— És még egy: a pártvezetőség tagjai mindig megkapják a termelési adatokat. Azokból olvasni tudnak, s nem egyszer rákérdeznek az adatokra.

— Ez tulajdonképpen a folyamatos pártellenőrzés. Nem hagyatkozunk annyira, hogy egyszer-egyszer „látványos” beszámoltatást csináljunk — a beszámolás

szinte napi érvényű és teljesen kölcsönös a megértés, a bizalom.

3

Persze, könnyű az autójavítóban. Remek tőzsgárdája van, összecsiszolódtott munkaskollektíva dolgozik itt. Sok műszakit és munkást itt neveltek fel, itt emeltek a párt soraiba. A pártvezetőség tagjai is mind elismert emberek, munkájukkal és magatartásukkal vívták ki a közösség becsülését. És sok az aktív kommunista az alapszervezetben. Mondják az elvtársak, hogy a párttagok jó része nem várja és kéri, hanem maga találja meg a feladatát. *Gulyás Ferenc* például a KISZ önkéntes patrónusa már hosszú idő óta. Tavasszal *Fekete Bálint* kezdeményezte a vietnami műszakot. A munkaversenyt *Komlósi János* szervezte, *Papp Imre* meg a propaganda-munkában jeleskedik. De mondanak más neveket is: *Csikvári Sándor*, *Gárgyán Imre*, *Fehér Zoltán*...

— A vállalatvezetés éppen a pártszervezet segítségével kerüli el, hogy esetleg olyan döntést hozzon, amellyel ellenkezne a munkásgárda. Most például a kollektív szerződésen és a szervezési-működési szabályzatot dolgozunk — segít *Molnár László* főkönyvelő, pártvezetőségi tag. A párttagok gyűjtik a véleményeket, elképzeléseket ezekhez a fontos üzemi okmányokhoz. Sok vita lesz ezen, de éppen ezért remélünk elfogadható munkát...

Lehet, hogy most és így „könnyű” az autójavítóban. De idáig jutni a pártéletben és a vállalati munkaszellemben, ez talán nem volt könnyű...

4

Hogy gondoltátok ezt a mechanizmust? — ez volt a kérdéscsomagban a leg súlyosabb. Az autójavító kommunistái így feleltek rá: több gond, több felelősséggel, de egyszersmind több lehetőséggel és eredménnyel is.

Sz. Simon István

Közgazdasági kislexikonunk

Fizetőképes kereslet

A közgazdászok egy nagy csoportjának véleménye szerint a fizetőképes kereslet nem objektív kategória, nem lexikoni címszó. Véleményük szerint a „kereslet” fogalmában már benne van az, hogy „fizetőképes”, mert ha a kereslet nem fizetőképes, akkor nem is kereslet, hanem szükséglet. E vélemények ellenére igen gyakran találkozunk a „fizetőképes kereslet” fogalmával.

Milyen értelemben használják a fogalmat? A kereslet általában az az árumennyiség, amelyet a vásárlók valamely időpontban hajlandók és képesek is az adott árakon megvásárolni.

A kereslet a piacon mint fizetőképes kereslet jelenik meg, s azonos azzal a pénzösszeggel, amely a lakosság és a különböző intézményeknek, vállalatoknak kiskereskedelmi áruvásárlás céljából rendelkezésükre áll. A fizetőképes kereslet tehát szűkebb kategória, mint a szükséglet. Ez utóbbit mindazt az igényt tartalmazza, mely anyagi termékek, szolgáltatások és kulturális javak megszerzésére irányul. A szükséglet-kielégítés lehetőségét a termelőerők fejlettségi színvonalára és a mindenkor fizetőképes kereslet adja meg.

A fizetőképes kereslet nagysága általában a fogyasztók jövedelmétől és az árszínvonalától függ. A modern technika világában azonban egy meghatározott árára (használati értékére) irányuló kereslet nemcsak a terméknek, hanem a vele versenyző, ezt helyettesítő terméknek az árától is függ. (Gondoljunk a természetes anyagok és a műanyag, a szén és a szénhidrogének, a motorkerékpár és a gépkocsi versenyére stb.)

A fizetőképes keresletről eddig úgyszólván csak a fogyasztási cikkek piacán beszéltek. Ez azt a felfogást tükrözte, hogy igazában csak a fogyasztási cikkeknek van piaca, a termelőeszközöknek nincs. Az egységes és egymással kölcsönhatásban álló áru piac azonban a termelőeszközök keresletét és kínálatát is közvetíti.

Az árutermeléssel, a piaccal kapcsolatos vélemények módosulását jelzi, hogy a termelőeszközök (beruházási javak stb.) vonatkozásában is mind gyakrabban használatos a fizetőképes kereslet megjelölése.

Homokbánya a híd mellett

Az Alsótiszavidéki Vízügyi Igazgatóság felmérése szerint a közúti híd mellett több ezer köbméter fővenyt, illetve homokot lehet kitermelni. A nyár végén — előre meghatározott kitermelési terv szerint — egyes vállalatoknak és magánosoknak engedélyt is adtak a homok elszállítására. Többek között a víz- és csatornamű, a fémfeldolgozó vállalat már elszállított több száz köbméter hordalékot. Az Alsótiszavidéki Vízügyi Igazgatóság többségében a magánházépítők részére ad ki engedélyeket, akik így olcsón juthatnak hozzá az építőanyaghoz. A vízügyi igazgatóság hamarosan befejezi az engedélyezést, mivel a tél nem kedvez a szállításnak.

Csak egy nagy „há”

Tegnap délelőtt a főpostán valaki H. jelezte Katalint köszöntő táviratot adott fel. Hogy miért érdekes ez? Próbáljuk kideríteni.

A múlt hét végén a postán hosszú sorokban állodogáltak az emberek, türelmetlenül várakozva, hogy végre az ablakhoz jussanak, s útjára bocsássák egy-egy Erzsébetnek szánt díztáviratukat. Majd tízezer ilyen röppest szét az országban a főpostáról, s néhány napig a forgalom kétszázszorosra volt a megszokott átlagosnak. Most megint csend van, vihar előtti, illetve Katalinap előtti csend, de hamarosan várhatóak ismét kígyózó sorok, toporgó emberek, kapkodás és idegeskedés ablakon kívüli és mögött. Pedig kényelmesen, két héttel később is elkezdhetnék a Katalinok köszöntését, s a gratuláció „garantáltan” akkor érkezne rendezési helyére, mikor megérkeznie illik. Mindez egy betűn, a H-n múlik, melyet egészen könnyű a blankettára kanyarítani.

Úgy látszik a tegnapi délelőtti „kényelmes” ember, tudta, mit csinál. Mert mondják ugyan, hogy vannak akiknek semmi sem drága, de az biztos, hogy időt megspórolni mindenki szeret.